

Андрій Олексійович НЕДОШОВЕНКО

доктор філософії у галузі права, ПрАТ "Аудиторська фірма Аналітик"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1453-572X>

e-mail: andrewnedoshovenko@gmail.com

СИНТЕЗ МАКСИМАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЇ, ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ПРОПОРЦІЙНОСТІ ЯК ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

У статті проаналізовано зміст та значення максимальної економії, ефективності та пропорційності як принципів здійснення публічних закупівель. Обґрунтовано важливість вказаного принципу та його першість серед інших принципів здійснення публічних закупівель. У дослідженні висвітлено суперечливі моменти співвідношення максимальної економії та ефективності, обґрунтовано доцільність та можливість їх гармонізації та порівняння. Розкрито практичні аспекти реалізації максимальної економії та ефективності при здійсненні публічних закупівель. Доведено функціональне значення та місце пропорційності по відношенню до максимальної економії та ефективності.

Ключові слова: публічні закупівлі, принцип максимальної економії, ефективності та пропорційності

ВСТУП

Принципи максимальної економії, ефективності та пропорційності належать до інституційних принципів, оскільки визначають керівні ідеї та засади інституту публічних закупівель. Важливість вказаних принципів не викликає сумнівів, оскільки вони є керівними положеннями, яких необхідно дотримуватися на усіх етапах здійснення публічних закупівель незалежно від предмету та обсягу закупівлі.

Так, незважаючи на те, що відповідно до п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України № 169 від 28.02.2022 р. в умовах війни публічні закупівлі товарів, робіт і послуг здійснюються без застосування процедур закупівель та спрощених закупівель, визначених Законом України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон № 922-VIII), під час здійснення публічних закупівель замовники повинні дотримуватися принципів здійснення публічних закупівель [1]. Про важливість дотримання принципів здійснення публічних закупівель навіть в умовах дії воєнного стану наголосили також у Державній казначейській службі України, наголосивши, що у здійсненні закупівель відповідно до складених переліків та обсягів закупівель товарів, робіт і послуг не зловживати звільненням публічних закупівель від положень Закону № 922-VIII та дотримуватися принципів здійснення публічних закупівель (лист Державної казначейської служби № 18-07-08/4497 від 07.03.2022 р.) [2].

Окремі питання, які стосуються принципу максимальної економії, ефективності та пропорційності досліджувалися у публікаціях Н.Г. Здирко, К. Чучаліної, Т.О. Мулик, В.О. Псьоти та ін. Водночас наявні публікації здебільшого присвячені розкриттю поняття та змістовній характеристиці окремих елементів досліджуваного принципу на основі аналізу як методу, що полягає у пізнанні явищ шляхом їх абстрагування та розділення, ігноруючи особливості взаємодії трьох різних вимог, що поєднані в принципі, який є об'єктом дослідження.

МЕТА дослідження – розкриття проблемних питань співвідношення максимальної економії, ефективності та пропорційності як вимог, закріплених в межах окремого принципу здійснення публічних закупівель.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети дослідження використовувалися публікації в інформаційно-аналітичних журналах, присвячених інституту публічних закупівель, теоретичні наукові публікації, а також положення вітчизняного законодавства. З огляду на предмет та об'єкт дослідження використано філософські, загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження. Для розкриття протилежностей та протиріч економії та ефективності використано діалектичний метод наукового пізнання. За допомогою системного методу враховано взаємодію та взаємозалежність ефективності, максимальної економії та пропорційності як окремих елементів єдиного принципу. Використовуючи телеологічний, герменевтичний, а також формально-логічний методи дослідження, розкрито значення пропорційності відносно ефективності та максимальної економії.

РЕЗУЛЬТАТИ

Принцип економії та ефективності справедливо вважається найголовнішим серед принципів, визначених Законом № 922-VIII, а решта принципів є інструментом для забезпечення його реалізації [3, с. 11].

Розкриваючи співвідношення суті та зміст вказаного принципу, К. Чучаліна наголошує, що вимоги до ефективності дотримано тоді, коли кожна копійка з бюджету замовника не повинна бути потрачена даремно. А якщо за найменші гроші замовник отримає найкращу якість, то одночасно з правилом ефективності й вимоги до пропорційності будуть збережені. Тобто разом з найнижчою ціною замовник хоче отримати предмет закупівлі належної якості [4].

Максимальна економія передбачає бережливе, ощадне витрачання бюджетних коштів, тобто мінімум витрат для придбання предмету закупівлі. Ефективність означає досягнення потрібних (найкращих) результатів, тобто досягнення максимального ефекту. Принцип економії відображає заощадливість коштів у разі придбання предмету закупівлі на рівні кожного замовника (понесення ним найменших витрат), а загалом – держави. Принципи ефективності та пропорційності означають досягнення максимально можливого співвідношення «ціна – якість», від якої «ефект» у формі продукції, товарів, робіт, послуг найвищої

якості отримує замовник, а «ефект» у грошовому вираженні (прибуток) – учасник. Ці принципи відображають і мету, і результат у публічних закупівлях [5, с. 232].

Водночас в окремих наукових публікаціях наголошено, що економія бюджетних коштів не може бути єдиним критерієм ефективності укладеної угоди, необхідним є урахування якості придбаної продукції, робіт та послуг [6, с. 7].

Різне розуміння не лише змісту принципів ефективності та максимальної економії, але й їх співвідношення, призвело до появи суперечливих та протилежних тверджень про зміст та значення вказаних принципів, а також відсутність чітких та зрозумілих критеріїв дотримання та методику застосування цих принципів.

Як наслідок, як вірно зазначила В.О. Псьота, серед дослідників допоки ще не сформовано єдиного погляду, що саме слід розуміти під ефективністю, у частині публічних закупівель. У результаті можна виділити два основні погляди. По-перше, поняття ефективності розглядається як залежність між досягнутим результатом та використаними на це ресурсами. Критерієм ефективності у цьому випадку є економія публічних ресурсів. З іншого боку, поняття «ефективність» трактується через перелік вимірників, які характеризують ступінь досягнутої мети [7, с. 157-158].

Досліджуючи тези та твердження науковців стосовно принципів ефективності та максимальної економії, може виникнути враження про існування внутрішнього протиріччя в аналізованому принципі, оскільки економія бюджетних коштів може зумовити неефективність проведення публічної закупівлі у зв'язку з недостатнім фінансуванням. Так, у випадку перевищення приблизного кошторису у зв'язку зі збільшенням вартості будівельних матеріалів, устаткування чи послуг третіх осіб, необхідних для виконання робіт, відбувається збільшення ціни такого договору, що свідчить про додаткові витрати. У такому випадку принцип економії бюджетних коштів певною мірою нівелюється, оскільки виникає необхідність додаткового фінансування і, як наслідок, додаткових витрат. З іншого боку, у випадку відмови від перевищення приблизного кошторису підрядник не матиме змогу досягнути тих результатів, заради яких укладено договір про закупівлю робіт, що призведе до недосягнення мети вказаного договору, а отже, свідчитиме про неефективність здійснення закупівлі.

У вирішенні вказаної проблеми слід пам'ятати, що будь-який договір укладається для досягнення конкретної каузи (отримання конкретних матеріальних благ, здійснення організаційних заходів із впорядкування наявних відносин, реалізації немайнових прав та інтересів тощо). Водночас у більшості випадків договори мають також певну мету, яку сторони договору або, в окремих випадках, треті особи (бенефіціари, вигодонабувачі, органи, до сфери управління яких входять державні чи комунальні підприємства, керівні органи об'єднань підприємств тощо) переслідують, укладаючи та виконуючи відповідні договори чи у разі надання дозволу на укладання цих договорів підпорядкованим особам. У випадку з публічними закупівлями такою метою є забезпечення потреб держави або територіальної громади.

У преамбулі Закону № 922-VIII наголошується,

що метою цього закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції. У преамбулі також вказано, що цей закон визначає правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг *для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад* (курсив автора) [8].

Принцип економії не слід протиставляти принципу ефективності публічних закупівель, оскільки неефективність публічних закупівель призведе до неможливості задоволення потреб та інтересів держави чи територіальних громад, від чого принцип економії взагалі втрачає будь-яке значення, оскільки неефективне використання бюджетних коштів, недосягнення мети договору про публічну закупівлю не може бути виправдано принципом економії коштів, адже за таких обставин використання бюджетних коштів буде необґрунтованим загалом.

Принцип економії має чітко визначене, обмежене, але важливе функціональне призначення – запобігання необґрунтованим витратам на кожній стадії динаміки договірної зобов'язання із забезпечення потреб держави чи територіальної громади. Водночас цей принцип не повинен ставитися у пріоритет та абсолютизуватися, оскільки економія бюджетних коштів не є самоціллю, повинна бути обґрунтованою, не призводити до зниження якості об'єкту договору, ефективності здійснення публічних закупівель, а також не перешкоджати досягненню мети закупівлі.

На наше переконання, висока ціна договору про закупівлю зовсім не означає, що порушено принцип максимальної економії. Висока ціна закупівлі є виправданою, якщо предмет закупівлі є необхідним для задоволення потреб держави чи територіальної громади, обсяг та предмет закупівлі відповідають річному плану закупівлі, складеному відповідно до ст. 4 Закону № 922-VIII.

Водночас протягом усіх етапів проведення закупівлі, зокрема, за належного виконання договору чи внесенні змін до нього замовнику та контролюючим органам необхідно контролювати дотримання принципів ефективності та максимальної економії. У проведенні публічних закупівель може відбутися придбання товарів, які не планувалося закуповувати або оплата робіт та послуг, які не є необхідними для задоволення публічних потреб та інтересів і не відповідають видам та межам діяльності, окреслених в установчих документах замовника.

Непоодинокими випадками також є неправильне визначення предмету закупівлі чи її обсягів, що призводить до оплати непотрібних замовникові видів робіт, необґрунтованого збільшення кількості товарів чи зміну їх асортименту, а також безпідставного збільшення обсягу отримуваних послуг. У такому разі замовник здійснює зайві витрати, які досить часто не узгоджуються з бюджетними призначеннями чи очікуваною вартістю предмета закупівлі, що не є оптимальним. У такому разі неможливо стверджувати про дотримання принципів максимальної економії та ефективності у здійсненні публічних закупівель.

Водночас, на нашу думку, створення єдиного ал-

горитму та критерію реалізації принципу максимальної економії та ефективності є малоймовірним. Договори, укладені за результатами публічних закупівель хоч і відрізняються від інших договорів за способом укладання, оформленням виконання та порядком внесення змін, однак вказані договори можуть мати різний предмет та об'єкт, які деталізовані у державному закупівельному класифікаторі ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник».

Відмінності у предметах, об'єктах та інших умовах договорів про закупівлю, положень тендерної документації вимагає саме диференційованого підходу до аналізу ефективності та підтвердження максимальної економії у здійсненні публічних закупівель. Так, у разі закупівлі аудиторських послуг важливим є правильне визначення виду таких послуг на основі цілей та потреб замовника. Зокрема, залежно від потреб та цілей аудиторських послуг можуть закуповуватися аудит фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності, огляд історичної фінансової звітності чи проміжної фінансової інформації, завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації, супутні послуги тощо.

Наприклад, у разі надання послуг стосовно аудиту фінансових звітів грантових проєктів необхідно чітко проаналізувати умови грантової угоди, які визначають вимоги до аудиту, адже кожний грантодавець, як правило, визначає власні умови до перевірки та контролю виконання гранту, витрачання коштів, а також аудиту фінансових звітів. Вказане впливає на визначення виду та обсягу послуг, які можуть закуповуватися замовником одержувачем гранту, а також стандарти, які будуть використані при наданні послуг (МСА 800 та 805, МССП 4400, МСЗНВ 3000 тощо). Як наслідок, від правильного формулювання предмету закупівлі у частині виду та обсягу аудиторських послуг, а також застосовуваних національних чи міжнародних стандартів залежать реалізація цілей замовника та дотримання інтересів грантодавця і, як наслідок, ефективність проведення публічної закупівлі.

Зі свого боку, дотримання принципу максимальної економії залежить від відповідності та кореляції вартості закупівлі з предметом і обсягом цієї закупівлі. Зокрема, у випадку з закупівлею аудиторських послуг обґрунтованість ціни залежить від точності розрахунку часу, необхідного для їх надання, денних ставок, основою яких є ранжирування, кваліфікація безпосередніх виконавців послуг.

У разі закупівлі будівельних робіт обґрунтованість ціни залежить від правильно обраного способу визначення ціни (фіксована одноразова сума (Lump sum or fixed price), витрати плюс (costs plus) [9, с. 80], показників проєктно-кошторисної документації, яка формується на основі вимог нормативних документів у сфері ціноутворення у будівництві.

Вказані вимоги передбачають визначення ціни договору на основі попередньо визначених витрат та доходу підрядника на основі ресурсних елементних кошторисних норм та інших нормативних показників. Водночас вартість будівництва визначається на різних стадіях проєктування (у змісті інвесторської кошторисної документації), обрання підрядника (в ціні пропозиції учасника конкурсних торгів у проведенні

публічної закупівлі тощо). Вже на стадіях техніко-економічного розрахунку та розроблення ескізного проєкту складається проєктна документація, яка повинна містити зведені кошторисні розрахунки вартості будівництва, об'єктні та локальні кошториси та інші дані, що визначають витрати, пов'язані з подальшим виконанням будівельних робіт (п. 5.3.1.1 ДСТУ Б Д.1.1-1:2013) [10, с. 6-11].

Вищевказані приклади підтверджують не обхідність застосування диференційованого підходу забезпечення ефективності та дотримання максимальної економії у здійсненні публічних закупівель, враховуючи специфіку предмету, обсягу та мети закупівлі. Саме визначення предмету та обсягу закупівлі, що відповідають річному плану, статутній діяльності замовника, бюджетним асигнуванням, які затверджені кошторисом та цілям, які ставить замовник для виконання покладених на нього завдань забезпечують ефективність закупівлі. Тоді як відповідність обсягу (кількості товарів, виконуваних завдань під час надання послуг, переліку робіт) та якості предмету закупівлі вартості цієї закупівлі свідчитиме про дотримання принципу максимальної економії.

Слід також зазначити, що у науковій літературі публічні закупівлі розглядають не лише як економіко-правовий інструмент придбання товарів, робіт та послуг окремими юридичними особами публічного права.

У соціально-орієнтованій економіці державні закупівлі – це один з основних та ефективних інструментів державної політики для вирішення важливих завдань: забезпечення єдиного економічного простору, розвиток ринку та конкурентного середовища, підтримка регіонів та різних груп населення, розвиток певних суб'єктів ринку та секторів економіки. Розвинений та доступний механізм публічних закупівель дозволяє більш ефективно та справедливо використовувати потенціал приватного підприємництва, периферійних підприємств, що сприяє забезпеченню сталого економічного розвитку, швидкому та збалансованому вирішенню актуальних соціально-економічних завдань [7, с. 159].

Першочерговою метою публічних закупівель вважається максимальна економія та ефективність, однак, беручи до уваги вагомість та вплив закупівель, уряди різних країн все частіше використовують публічні закупівлі зі стратегічною метою для досягнення більш масштабних та додаткових цілей державної політики. Під додатковими цілями, зазвичай, розуміється створення умов для сталого екологічно-орієнтованого зростання економіки, розвитку малого та середнього підприємництва, підтримка інновацій, розв'язання кліматичних проблем, підвищення соціальної відповідальності, боротьба з корупцією та підвищення рівня життя громадян. Фактично в багатьох країнах державні закупівлі використовуються у якості політичного інструменту для досягнення таких цілей [7, с. 34].

З вищевказаним варто погодитися, оскільки використання державних замовлень (публічних закупівель) як засобу державного впливу (зокрема шляхом регулювання) на економіку є поширеним у багатьох країнах світу, а також визнане вітчизняним законодавцем на законодавчому рівні (ч. 2 ст. 12 та ч. 1 ст. 13 Господарського кодексу України).

Однак з розширенням функцій та цілей інституту публічних закупівель постає питання перегляду змісту та меж реалізації принципів проведення таких закупівель, які можуть потребувати адаптації відповідно до нових концептуальних основ та призначення публічних закупівель. Зокрема, у такому разі постає питання чи йдеться про ефективність та максимальну економію здійснення закупівлі у частині отримання замовником максимальної вигоди та досягнення цілей від конкретних товарів, робіт та послуг, чи ефективність закупівель як засобу впливу на економіку та інструменту державної політики. Водночас у другому випадку принцип максимальної економії взагалі може нівелюватися, оскільки застосування дієвих та ефективних засобів регулювання комерційних правовідносин та впливу на економіку загалом може бути несумісним з максимальною економією.

На наше переконання, слід враховувати формулювання ст. 5 Закону № 922-VIII, в якій йдеться саме про принципи здійснення публічних закупівель, тобто організації та виконання усіх етапів закупівлі, починаючи від планування та завершуючи звітом про виконання договору про закупівлю. Навряд чи законодавець у формулюванні таких принципів, як максимальна економія, ефективність та пропорційність, відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель керувався політичними мотивами стосовно застосування публічних закупівель як інструменту державної політики.

До такого висновку можна дійти за допомогою герменевтичного методу тлумачення, дослідивши пояснювальну записку до проекту чинного Закону України «Про публічні закупівлі». Так, у пояснювальній записці до мети прийняття вказаного закону віднесено:

1. Підвищення рівня конкуренції у сфері державних закупівель та зниження рівня корупції.

2. Запровадження нових підходів до здійснення закупівель у частині оптимізації процедур закупівель та можливості створення ЦЗО.

3. Сприяння прозорості використання бюджетних коштів.

4. Підвищення професійності закупівельників шляхом надання можливості здійснювати закупівлі не лише тендерним комітетом, але й уповноваженою особою замовника [11, с. 3].

Водночас, на нашу думку, ефективність здійснення публічних закупівель та ефективність публічної закупівлі як засобу державного регулювання економіки є взаємопов'язаними. Без ефективності здійснення публічних закупівель не буде досягнуто цілей бюджетних програм, не будуть задоволені потреби держави чи територіальної громади у повному обсязі, нівелюватимуться стратегічні та поточні завдання бюджетних установ та інших замовників, що цілком очевидно матиме негативний вплив на економіку загалом. Ефективність публічних закупівель як засобу впливу на економіку необхідно розглядати в іншому вимірі, що охоплює не лише досягнення замовниками конкретних результатів проведення закупівель, але й в розрізі економічного впливу публічних закупівель як окремого інституту загалом на окремі галузі економіки,

розвиток конкуренції, результативність та цільове використання бюджетних коштів, виділених для проведення закупівлі та задоволення суспільних потреб.

Водночас не менш важливе значення у цьому контексті має принцип максимальної економії, одним з проявом якого слід вважати збалансоване та пропорційне використання бюджетних коштів у межах мети та цілей проведення публічних закупівель для задоволення публічних потреб та інтересів. Зайві, незаплановані, нецільові витрати бюджетних коштів всунереч принципу максимальної економії, особливо за відсутності будь-яких бюджетних асигнувань, паспортів бюджетних програм чи інших законних підстав також нівелюють публічні закупівлі як засіб державного впливу на економіку. Порушення вказаного принципу може призвести до вчинення корупційних порушень, непрозорого використання бюджетних коштів і, як наслідок, розвитку тіньової економіки.

Варто наголосити, що у п. 2 ч. 1 ст. 5 Закону № 922-VIII законодавець в один ряд з принципами максимальної економії та ефективності ставить також принцип пропорційності. Принцип пропорційності можна розглядати у декількох аспектах, окремі з яких є взаємопов'язаними: як пропорційність (співрозмірність) між обмеженнями та цілями прав осіб [12, с. 167], як основну ідею концепції справедливості Аристотеля [13, с. 152-153], як пропорційність (домірність) позитивних і негативних наслідків криміналізації тих чи інших діянь [14, с. 29] тощо.

За допомогою телеологічного тлумачення з урахуванням предмету правового регулювання Закону № 922-VIII та контексту застосування пропорційності разом з ефективністю та максимальною економією як єдиного принципу здійснення публічних закупівель, можна зрозуміти, що пропорційність у даному випадку покликана створити відповідність, співвідносність та баланс між ефективністю та максимальною економією. Навряд чи законодавець поєднав вказані вимоги в межах одного принципу без обґрунтованої причини. Саме пропорційність вказує на необхідність поєднання та гармонізації ефективності та максимальної економії, які, на перший погляд, є протилежними, враховуючи суть та призначення пропорційності, яка розкривається через баланс, співвідносність між різними явищами.

ВИСНОВКИ

Принцип економії не слід протиставляти принципу ефективності публічних закупівель, адже вказані принципи не мають взаємної суперечності. Відмінності у предметах, об'єктах та інших умовах договорів про закупівлю, положень тендерної документації вимагає саме диференційованого підходу до аналізу ефективності та підтвердження максимальної економії у здійсненні публічних закупівель. Ефективність здійснення публічних закупівель та ефективність публічної закупівлі як засобу державного регулювання економіки є взаємопов'язаними. Вимога пропорційності покликана поєднати та гармонізувати ефективність та максимальну економію в межах окремого та самостійного принципу здійснення публічних закупівель.

Список використаних джерел

1. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. №169. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 43.
2. Рекомендації щодо застосування у роботі положень постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 169: лист Державної казначейської служби від 07.03.2022 р. № 18-07-08/4497. URL: <https://document.vobu.ua/doc/10480>
3. Здырко Н.Г. Аналіз та державний аудит публічних закупівель: теорія, методологія, організація: автореферат дис. ... д-ра екон. наук / ННЦ «Ін-т аграр. Економіки». Київ, 2020. 39 с.
4. Чучаліна К. Принципи публічних закупівель: що необхідно знати замовнику. *Електронний спеціалізований журнал «Держзакупівлі»*. URL: <https://www.dzakupivli.com.ua/article/911-printsipi-publchnih-zakupvel-shcho-neobhdno-znati-zamovniku>
5. Здырко Н.Г. Принципи здійснення публічних закупівель в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. 2020. Т. 31 (70). № 1. С. 231-237.
6. Мулик Т.О., Здырко Н.Г. Методичний інструментарій аналізу публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/70.pdf
7. Псьота В.О. Обліково-аналітичне забезпечення публічних закупівель в закладах освіти державного сектору: дис. ... докт. філософії. Житомир, 2021. 254 с.
8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII зі змінами та доповненнями. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89.
9. Недошовенко А.О. Укладання, зміна та розірвання договору будівельного підряду: дис. ... докт. філософії. Київ, 2021. 244 с.
10. ДСТУ Б Д.1.1-1:2013. Правила визначення вартості будівництва. Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2013. 88 с. URL: https://msmeta.com.ua/DSTU_B_D.1.1-1_2013.pdf
11. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про публічні закупівлі» № 3559 від 30.11.2015 р. / офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57268&pf35401=367184>
12. Майданик Р.А. Цивільне право: Загальна частина. Вступ у цивільне право. Київ: Алерта, 2012. 472 с.
13. Аристотель. Никомахова етика. Сочинення: в 4 т. / пер. с древнегреч. Москва: Мысль, 1983. Т. 4. 293 с.
14. Мошняга Л. Принципи криміналізації діянь проти конституційних основ національної безпеки. *Право і безпека*. 2012. № 1. С. 27-31.

References

1. Some issues of military and public procurement of goods, works and services under martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 28.02.2022 №169. *Government courier*. 2022. № 43. (in Ukrainian).
2. Recommendations on the application of the provisions of the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 28.02.2022 № 169: letter of the State Treasury Service of 07.03.2022 № 18-07-08 / 4497. URL: <https://document.vobu.ua/doc/10480> (in Ukrainian).
3. Zdyrko N.H. Analysis and state audit of public procurement: theory, methodology, organization: dissertation abstract. ... Doctor of Economics. Kyiv, 2020. 39 p. (in Ukrainian).
4. Chuchalina K. Principles of public procurement: what customer needs to know. *Electronic specialized magazine "Public Procurement"*. URL: <https://www.dzakupivli.com.ua/article/911-printsipi-publchnih-zakupvel-shcho-neobhdno-znati-zamovniku> (in Ukrainian).
5. Zdyrko N.H, Principles of public procurement in Ukraine. *Scientific notes of Tavriya National University named after V.I. Vernadskyi*. 2020. Т. 31 (70). № 1. pp. 231-237. (in Ukrainian).
6. Mulyk T.O., Zdyrko N.G. Methodical tools of public procurement analysis. *Efficient economy*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/70.pdf (in Ukrainian).
7. Psota V.O. Accounting and analytical support of public procurement in public sector of educational institutions: dis. ... Doctor of Philosophy. Zhytomyr, 2021. 254 p. (in Ukrainian).
8. On Public Procurement: Law of Ukraine of 25.12.2015 № 922-VIII. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2016. № 9. Art. 89. (in Ukrainian).
9. Nedoshovenko A.O. Concluding, changing and terminating a construction contract: dis. ... Doctor of Philosophy. Kyiv, 2021. 244 p. (in Ukrainian).
10. National standard B D.1.1-1: 2013. Rules for determining the cost of construction. Kyiv: Ministry of Regional Development, Construction and Housing of Ukraine, 2013. 88 p. URL: https://msmeta.com.ua/DSTU_B_D.1.1-1_2013.pdf (in Ukrainian).
11. Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On Public Procurement" № 3559 of 30.11.2015 / official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57268&pf35401=367184> (in Ukrainian).
12. Maidanyk R.A. Civil law: General part. Introduction to civil law. Kyiv, 2012. 472 p. (in Ukrainian).
13. Aristotle. Nicomachean ethics. Essays: in 4 vol. Moscow, 1983. Vol. 4. 293 p. (in Russian).
14. Moshnyaha L. Principles of criminalization of acts against the constitutional foundations of national security. *Law and security*. 2012. № 1. pp. 27-31. (in Ukrainian).

Andrii NEDOSHOVENKO

PhD in Legal Sciences, PJSC "Audit firm Analitik"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1453-572X>

e-mail: andrewnedoshovenko@gmail.com

SYNTHESIS OF MAXIMUM ECONOMY, EFFICIENCY AND PROPORTIONALITY AS PRINCIPLES OF PUBLIC PROCUREMENT EXECUTION

The principles of maximum economy, efficiency and proportionality belong to the institutional principles, as they determine the guiding ideas and principles of public procurement. Certain issues related to the principle of maximum economy, efficiency and proportionality were researched in the publications of N. Zdyrko, K. Chuchalina, T.O. Mulik, V.O. Psota et al. Nevertheless, existing publications are mostly devoted to the disclosure of the concept of maximum economy, efficiency and proportionality principles without coverage relationship among these principles. The purpose of this study is to reveal the problematic issues of maximum economy, efficiency and proportionality correlation as requirements which are set out in a separate principle of public procurement.

The content and importance of maximum economy, efficiency and proportionality as principles of public procurement are analyzed within the article. The importance of this principle and its superiority among other principles of public procurement are substantiated. The contradictory aspects of the relationship between maximum economy and efficiency are highlighted in the paper, and the feasibility and possibility of their harmonization and comparison are justified. Practical aspects of maximum economy and efficiency execution in public procurement are revealed. The functional significance and place of proportionality in relation to the maximum economy and efficiency are covered. The author reaches a conclusion that principle of economy should not be opposed to the principle of efficiency because these principles do not contradict each other. Differences in subjects, objects and other conditions of procurement contracts demands a differentiated approach to the analysis of efficiency and maximum economy in public procurement.

Keywords: public procurement, the principle of maximum economy, efficiency and proportionality